

ЦИФРОВА ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ

Карпчук Н.П.,
доктор політичних наук, доцент, професор
кафедри міжнародних комунікацій та політичного аналізу,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі
Українки

У квітні 2018 р. 34 найбільші ІТ-компанії світу, зокрема Facebook і Microsoft, запропонували підписати «Цифрову Женевську конвенцію» (Digital Geneva Convention) – ініціативу створення єдиних правил онлайн-протистояння. Компанії оприлюднили заяву, згідно з якою вони публічно відмовляються брати участь в кібератаках, організованих урядом будь-якої країни, та зобов'язуються надати допомогу будь-якій державі, на яку здійснили напад у кіберпросторі, незалежно від його причини.

Вибірчі кампанії в провідних країнах світу вже продемонстрували, як онлайн-інструменти можуть змінювати хід політичних подій. Поки спільнота намагається організуватися для протидії хакерам, що їх винаймають окремі держави, компанія Microsoft виступає з ініціативою створення єдиних правил онлайн-протистояння, поки весь інтернет не перетворився на поле військових дій. Microsoft бажає продемонструвати вміння вчитися на прикладах з історії і саме тому посиляється на Женевські конвенції: «Четверта Женевська конвенція захищала цивільних осіб під час війни, тепер і ми потребуємо «Цифрової Женевської конвенції», яка зобов'яже уряди країн виконувати норми, необхідні для захисту громадян в Інтернеті в мирний час». Країни G7 також висловилися за необхідність затвердити універсальні норми поведінки в кіберпросторі на державному рівні.

Компанія Microsoft озвучила три головні складові міжнародної співпраці для запобігання онлайн-війні:

- держави, що підтримають цифрову Женевську конвенцію, повинні відмовитися від проведення та санкціонування кібератак;
- держави підпишуть Технологічну угоду, в якій затвердять основи поведінки для захисту громадян в інтернеті;
- розслідування атак та виявлення суб'єктів порушення домовленостей довірять нейтральній неурядовій організації, яка не матиме повноважень для примусу виконувати правила.

У «Цифровій Женевській конвенції» сформовано чотири принципи кібербезпеки:

- захищати всіх користувачів і клієнтів незалежно від їхнього розташування, урядового статусу чи мети зловмисників;
- не допомагати урядам у здійсненні кібератак;
- укріплювати безпеку світових комп'ютерних мереж, зокрема надаючи користувачам і клієнтам інформацію та інструменти для розуміння загроз і захисту від них;
- діяти спільно й співпрацювати з усіма однодумцями задля зміцнення кібербезпеки.

Конвенція також планує заборонити розкрадання інтелектуальної власності та здійснення кібератак на приватний сектор або критичну інфраструктуру.

Серед компаній, що готові підписати конвенцію: Cisco, Dell, Trend Micro, Oracle, Symantec, Fireeye, HP, Nokia, Telefonica тощо. Водночас Google, Apple, Amazon і Twitter відмовляються від угоди. Конвенцію не підтримує жодна компанія з Росії, КНДР, Ірану чи Китаю – країн, на які Захід зазвичай покладає відповідальність за кібератаки. Ймовірно, деякі компанії не долучились до ініціативи через її принципи, що суперечать секретним планам з розробки кіберзброї.

Президент корпорації Microsoft Бред Сміт ще у лютому 2017 р. на конференції з кібербезпеки в Сан-Франциско запропонував розробити міжнародний кодекс правил із кібербезпеки і створити незалежну організацію, яка б займалася моніторингом, виявляла випадки хакерських атак, розслідувала їх і офіційно оголошувала країн-винуватців. Таку організацію президент Microsoft порівнює з Міжнародним агентством з атомної енергії, яке контролює поширення ядерної зброї і стежить за тим, щоб цивільні атомні програми не використовувались у військових цілях. Приватні технологічні компанії повинні співпрацювати в сфері кібербезпеки, зокрема піклуватися про захист користувачів від хакерських зломів і не допомагати державним структурам в здійсненні кібератак.

Проте лунає й критика Конвенції, зокрема експерти вважають, що застосовувати Женевську конвенцію чи інші нормативні акти у цифровому просторі неможливо. Наприклад, одне з ключових понять Конвенції – зона бойових дій. У кіберпросторі її виділити неможливо, як і позначити об'єкти, наділені гуманітарним правом. Конвенція – це аналог Інтерполу у кіберсфері. Однак будь-які наднаціональні організації, угоди чи конвенції постійно стикаються з національним суверенітетом.

Загалом фахівці вважають, що Конвенція має стати переліком правил, рекомендацій чи «кодексом честі», але не законом, бо в кіберпросторі поняття кордонів приватної і державної власності ще більш розмите, ніж у реальному світі. Наприклад, одна країна може захищати персональні дані своїх громадян, а інша вважати, що ця інформація є загальнодоступною.

До того ж великі корпорації у деяких країнах змушені співпрацювати з державними спеціальними службами, розкриваючи частину даних про користувачів для забезпечення оперативно-пошукових заходів і для гарантування національної безпеки.

Отже, цілком імовірно, що більшість розвинутих країн підтримають ініціативу, щоб показати непричетність своїх урядів до хакерських угруповань. Однак у держав є свої інтереси, для досягнення яких вони все частіше використовують організовані хакерські атаки; багато країн мають кібервійська, у лавах яких служать і хакери. Тому створення подібної наднаціональної організації може спричинити конфлікт інтересів усередині багатьох держав. Сама ж організація може або працювати формально і не приносити серйозних результатів, або відстоювати інтереси однієї країни чи невеликої групи держав. Жорстке дотримання заявлених принципів і норм повинне забезпечити довіру і безпеку в глобальному кіберпросторі. Однак системні зміни залежать більше від бажання країн-учасниць співпрацювати, ніж від створення «Цифрової конвенції».

Список використаних джерел

1. Марутян Р. «Цифрова женеvська конвенція»: міф чи реальність? URL: <https://matrix-info.com/2018/05/30/tsyfrova-zhenevska-konventsija-mif-chy-realnist/>
2. A Digital Geneva Convention to protect cyberspace. URL: <https://www.microsoft.com/en-us/cybersecurity/content-hub/a-digital-geneva-convention-to-protect-cyberspace>
3. Microsoft права: нам потрібна цифрова Женеvська конвенція. URL: <https://www.imena.ua/blog/microsoft-digital-geneva-convention/>